

*Зеленська К. С.,
студентка 3 групи 4 курсу Інституту під-
готовки кадрів для органів юстиції Украї-
ни Національного юридичного університе-
ту імені Ярослава Мудрого*

ПЕРСПЕКТИВИ СИСТЕМАТИЗАЦІЇ АГРАРНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ

Сьогодні аграрне право України можна схарактеризувати як динамічну галузь права. Реформування аграрного сектору економіки зумовлює активізацію правотворчої діяльності держави, що призводить до значного накопичення законодавчої бази. З одного боку, наявність нормативно-правових актів у значній кількості обумовлюється необхідністю полегшення та упорядкування діяльності суб'єктів аграрного права. З іншого — всі прийняті нормативно-правові акти, в силу відсутності належної систематизації, не дозволяють суб'єктам аграрних відносин повною мірою врегулювати свою діяльність відповідно до чинного законодавства.

Науковці зазначають, що належне вдосконалення аграрного законодавства можливе через його систематизацію. Досить влучно висловився професор В. М. Єрмоленко, що необхідність удосконалення будь-якого галузевого законодавства (включаючи аграрне) перманентно виникає за умови існування таких об'єктивних чинників: а) надмірної кількості нормативно-правових актів; б) невідповідності нормативних приписів змісту суспільних відносин, які вони покликані врегулювати; в) суперечності нормативних приписів, спрямованих на врегулювання одних і тих же суспільних відносин; г) низької якості нормативно-правових актів законодавства [1, с. 44].

Вбачається, що однією з найдосконаліших форм систематизації аграрного законодавства є кодифікація. Кодифікація передбачає переосмислення, творчу переробку та якісне поліпшення чинного законодавства. Результатом роботи постає зведений кодифікований акт, основним завданням якого є комплексне врегулювання суспільних відносин у даній сфері.

Переважна більшість зарубіжних країн вдається до кодифікації аграрного законодавства. Як правило, вона направлена на забезпечення сприятливих умов для здійснення підприємницької сільськогосподарської діяльності, ефективної підтримки сільськогосподарських товаровиробників та функціонування злагодженого апарату державного регулювання сільським господарством.

Так, наприклад, у Хорватії аграрне законодавство систематизовано у Законі «Про сільське господарство» від 9 грудня 2009 року, де у статті 2 «сільське господарство» визначено як стратегічний вид діяльності, який своєю господарською, екологічною та соціальною роллю сприяє сталому розвитку Республіки Хорватія. Основними формами ведення сільськогосподарської діяльності є сімейне селянське господарство, торговельне товариство, кооператив, ремісниче господарство та індивідуальна підприємницька діяльність [2]. Вбачається, що прийняття Закону «Про сільське господарство» стало вагомим кроком на шляху до вдосконалення аграрного сектору країни. Так, Законом було впорядковано споріднені норми, що регулюють діяльність у сфері сільського господарства, виокремлено нові форми ведення сільськогосподарської діяльності.

Державна політика у сфері сільського господарства Німеччини діє на основі Стратегії продовольчої безпеки [4], яка поєднала у собі весь комплекс як загальнотеоретичних підходів до розуміння продовольчої безпеки, так і економічних та юридичних засобів її досягнення, що сприяє забезпеченню якості харчових продуктів, гарантуванню прав споживачів та дотриманню процедур врегулювання конфліктних ситуацій зі споживачами. У деяких землях також прийняті закони про сільське господарство. Так, Закон землі Баден-Вюртемберг від 14 березня 1972 «Про сільське господарство і аграрне виробництво» встановлює, що сільське господарство є економічною основою суспільства. Завданнями сільського господарства є виробництво безпечних харчових продуктів в достатній кількості, оформлення і турбота про ландшафти, а також інші заходи, встановлені Законом [2].

Німеччина одна з перших країн романо-германської правової сім'ї, яка вдалася до кодифікації законодавства. Своєрідна господарська практика цієї країни та правове регулювання, які закри-

плюють системність заходів щодо забезпечення врегулювання відносин у сфері сільського господарства, дозволили ефективно поєднати адміністративні та економіко-правові важелі впливу на формування якісних показників виробників сільськогосподарської продукції.

У Франції аграрні відносини регулює Сільськогосподарський (Аграрний) кодекс, який визнав довгостроковий розвиток сільського господарства пріоритетним напрямом освоєння сільських територій, встановив основні принципи здійснення аграрної політики, що є зразковим прикладом належного державно-правового регулювання у сфері сільського господарства [5]. Вбачається, що Франція є зразковою країною в аспекті підтримки державою сільського господарства. Субсидії на підвищення ефективності виробництва, підтримка родючості земель, компенсаційні виплати за роботу в районах зі складними природними умовами — показові важелі для імплементації політики держави до законодавства інших країн.

Враховуючи міжнародний досвід, аграрне законодавство України варто систематизувати за допомогою такого виду як кодифікація. Проте досить дискусійним серед науковців є питання щодо обрання форми кодифікації. Одні наголошують на прийнятті Аграрного кодексу України, інші — Основ аграрного законодавства України чи ЗУ «Про сільське господарство».

На основі аналізу праць Статівки А. М. [3] доцільно зазначити, що кодифікація аграрного законодавства має відбуватися у три етапи. На першому етапі варто здійснити інкорпорацію. Тобто впорядкувати споріднені нормативно-правові акти у хронологічному чи алфавітному порядку в єдиному збірнику. При цьому, зміст актів має залишатися без змін. Інкорпорація має забезпечити більш зручне користування нормативно-правовими актами в аграрному секторі не лише в теорії, а й на практиці.

Другим етапом має стати прийняття нового комплексного Закону України «Про сільське господарство України». Вбачається, що Закон має визначити правове становище суб'єктів аграрного виробництва, основи державної підтримки аграрного сектора, вектор реалізації програм розвитку продовольчої безпеки, умови ведення сільськогосподарської діяльності, методи та інформаційну основу

регулювання земельних відносин, засади соціально-економічного розвитку сільських територій та основи державної політики у сфері міжнародного співробітництва й регулювання зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів сільського господарства України.

Реалізація третього етапу буде залежати від наслідків прийняття Закону України «Про сільське господарство України». Якщо прийняття комплексного Закону не призведе до бажаних результатів, то законодавцям варто замислитися про створення Аграрного кодексу України.

Варто погодитися з А. М. Статівкою, який вважає, що на сьогодні прийняття Аграрного кодексу України буде передчасним, оскільки незавершеною залишається земельна реформа (відсутній повноцінний ринок земель), результати якої впливатимуть на подальшу реструктуризацію аграрного виробництва [3].

Таким чином, показовим критерієм успішної систематизації є не прийняття Аграрного кодексу, а введення в дію такого єдиного нормативно-правового акта, який би врегулював всі невирішені та спірні питання, законодавчі колізії й прогалини. В Україні таким законом має стати ЗУ «Про сільське господарство України». Вбачається, що прийняття Закону забезпечить ефективне правове регулювання діяльності суб'єктів аграрного права, завершить аграрну реформу і започаткує якісно новий етап розвитку аграрних відносин, що сприятиме вирішенню завдань аграрного права як галузі права.

Список використаних джерел:

1. Єрмоленко В. М. Об'єктивні передумови і напрями удосконалення сучасного аграрного законодавства. Досвід і проблеми вдосконалення екологічного законодавства: міжнар. круглий стіл, присвяч. 15-річчю початку підготовки фахівців у галузі правознавства в НГУ (м. Дніпропетровськ, 14 груд. 2012 р.). Дніпропетровськ, 2012. С. 44–49.

2. Павлович З. А. Проблеми правового забезпечення реалізації аграрної політики України в умовах формування ринкових відносин. Вісник Академії правових наук України, 1995. № 3. С. 95–102.

3. Статівка А. М. Про Концепцію систематизації аграрного законодавства. Вісник Національної академії правових наук України, 2017. № 3 (90). С. 77–89.

4. Food Safety Strategy / Federal Ministry of Food, Agriculture and Consumer Protection. URL : [//www.bundesregierung.de/breg-en/federal-government/ministries/federal-ministry-of-food](http://www.bundesregierung.de/breg-en/federal-government/ministries/federal-ministry-of-food).

5. French Food Security Annex - 2011 Accountability Report / G7 Information Centre. URL : <http://www.g8.utoronto.ca/summit/2011deauville/deauville/2011-accountability-food-fr.pdf>.

*Науковий керівник: кандидат юридичних наук,
доцент Кульчий І. М.*

Іванова В. С.,
студентка 4 курсу 2 групи господарсько-правового факультету Національного юридичного університету імені Ярослава Мудорого

ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА ВИРОБНИКІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ: ПРАВОВІ РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

На сьогодні одним із найважливіших секторів України є аграрний сектор. На потребі підтримки та розвитку останнього наголошено не лише в наукових працях, а й в державних програмах. Так, в Проекті Стратегії сталого розвитку України до 2030 року року №9015 від 07.08.2018 р. зазначено про необхідність сприяти сталому розвитку агропромислового комплексу, а саме: до 2030 року підвищити вдвічі продуктивність людської праці у сільському господарстві (до 15 тис. дол. США на рік у розрахунку на одного зайнятого в аграрному секторі) та доходи дрібних виробників аграрної продукції; а також забезпечити належне функціонування ринків продовольства, зокрема шляхом зниження ринкових ризиків для сільгоспвиробників та урізноманітнення ринкових інструментів (страхування, гарантійні фонди, форвардна торгівля, торгівля деривативами, електронна торгівля тощо), використання механізмів проведення товарних і фінансових інтервенцій [1, с.10, 11]. Крім того, відсутність системних підходів державної політики